

Warszawa, 9 czerwca 2001 r.

Manifest polityczny

Prawo i Sprawiedliwość

W 1989 roku Polska rozpoczęła proces odbudowy niepodległego państwa, demokracji i wolnej gospodarki. Jesteśmy wolni, mamy suwerenne państwo. Spełniły się marzenia pokoleń Polaków, a mimo to nie zadowala nas kształt naszej demokracji. Nasze życie gospodarcze obrosło patologiami i aferami, a zbyt wielu obywateli naszego kraju odczuwa lęk przed utratą pracy i przestępcami, przeżywa niepewność co do spraw, które nie tak dawno jeszcze wydawały się oczywiste. Przestępczość, korupcja, arogancja, a przy tym często bezradność władzy państwowej i samorządowej, towarzyszą życiu wielu Polaków. Wiele dróg, które powinny być otwarte dla wszystkich, stało się dostępnymi tylko dla nielicznych i uprzywilejowanych. Uczciwość zbyt często przegrywa z nadużyciami. Brakuje w naszym życiu porządku, który tworzą trwałe reguły przestrzegane przez państwo i jednocześnie egzekwowane od obywateli. Brakuje sprawiedliwego porządku, który wyrasta z zasady, że każdy w życiu otrzymuje to, na co sobie zapracował i zasłużył. Brakuje prawa i brakuje sprawiedliwości.

Chcemy odpowiedzieć na tę wielką potrzebę, wręcz głód prawa i sprawiedliwości w dzisiejszej Polsce. Chcemy stworzyć siłę polityczną zdolną do przeprowadzenia głębokich zmian w taki sposób, by nie naruszyć tego, co jest dorobkiem ostatniego dziesięciolecia i z czego jako naród możemy być dumni, oraz nie zdeorganizować codziennego życia obywateli, którzy mają prawo oczekiwać od państwa, by dawało im także poczucie stabilizacji.

Prawo i sprawiedliwość nie powstają same z siebie. Tworzy je i strzeże ich dobrze funkcjonujące państwo. Właśnie takiego państwa dziś najbardziej potrzebujemy. Jeśli nie będziemy potrafili go zbudować, nie rozwiążemy żadnego z polskich problemów. Nie zapewnimy narodowi skutecznej obrony jego godności i międzynarodowej pozycji, nie zapewnimy obywatelom poczucia bezpieczeństwa osobistego ani równości szans, nie zlikwidujemy bezrobocia, nie wybudujemy milionów mieszkań, które są potrzebne polskim rodzinom, nie zapewnimy opieki zdrowotnej na przyzwoitym poziomie, godnego życia starszym pokoleniom, a młodzieży oświaty. Nie rozwinimy nauki, nie wesprzemy kultury.

Oczyszczenie polityki

Naprawa polskiego państwa musi zacząć się od góry. W imię prawa i sprawiedliwości potrzebna jest akcja oczyszczenia świata polityki z ludzi nieuczciwych i powiązanych układami zależności ze sferami gospodarczymi, a także światem zorganizowanej przestępczości. Każda formacja polityczna musi w tej dziedzinie zaczynać od siebie. Dlatego kandydaci Prawa i Sprawiedliwości będą musieli złożyć deklaracje majątkowe, w których ujawnią swój stan posiadania z 1989 roku i obecny, wymienią pełnione funkcje publiczne oraz miejsca zatrudnienia, aby

można było sprawdzić, czy nie wykorzystywali swoich stanowisk do osiągnięcia korzyści majątkowych lub osobistych. Deklaracje kandydatów oceni niezależna komisja, składająca się z ludzi nie uczestniczących w polityce.

Prawo i Sprawiedliwość złoży w Sejmie projekt ustawy, który wprowadzi do ordynacji wyborczej do rad gmin, powiatów i sejmików wojewódzkich rozwiązania antykorupcyjne już zawarte w ordynacji do Sejmu i Senatu oraz w ustawie o wyborze prezydenta.

Jeśli w obecnej kadencji nie zostaną uchwalone ustawy o swobodnym dostępie do informacji, grupach interesu oraz ustawa antykorupcyjna, przewidująca jawność deklaracji majątkowych osób pełniących funkcje publiczne i sprawdzanie tych deklaracji przez Urzędy Kontroli Skarbowej, to posłowie Prawa i Sprawiedliwości wniosą odpowiednie projekty na początku następnej kadencji.

Naprawa państwa, uzdrowienie samorządu

Oczyszczenie świata polityki musi służyć oczyszczeniu i naprawie państwa. Dlatego powinien zostać powołany Urząd Antykorupcyjny - elitarna formacja o uprawnieniach policyjnych i kontrolnych, która posłuży do oczyszczenia polskiego wymiaru sprawiedliwości, aparatu skarbowego, służb policyjnych i administracji ze skorumpowanych funkcjonariuszy, a także będzie prowadziła dochodzenia w sprawach związków świata polityki z aferami gospodarczymi.

Przewyciężenie choroby państwa wymaga nie tylko oczyszczenia, ale także uporządkowania aparatu państwowego, powołania w administracji mocnego pionu kontroli wewnętrznej, w którym będzie pracować elita urzędnicza Rzeczypospolitej. Niezbędne jest także stworzenie jednolitego pionu dyscyplinarnego w całej administracji publicznej oraz uporządkowanie aparatu wymiaru sprawiedliwości poprzez zwiększenie uprawnień ministra sprawiedliwości w sferze administrowania pracą sądów.

W związku ze wzrostem roli samorządu w życiu publicznym konieczne jest jego uzdrowienie, gdyż nie ustrzegł się on patologii właściwych także władzy centralnej: korupcji, marnotrawstwa, nepotyzmu. Z drugiej strony obecnemu samorządowi brakuje stabilnych i wystarczających do sprawnego działania podstaw finansowych. Aby uzdrowić samorząd, należy:

- stworzyć realne i stabilne finansowe podstawy działania samorządów, które obecnie są uzależnione od wypłacanych z opóźnieniami oraz źle naliczanych dotacji i subwencji. Zmiana ustawy o finansowaniu jednostek samorządu terytorialnego powinna uniezależnić wypłacanie dotacji i subwencji dla samorządów od wojewodów. Konieczne jest także zwiększenie udziału dochodów własnych w dochodach samorządów;
- wzmocnić pozycję wojewodów w zakresie nadzoru prawnego nad samorządami;
- poszerzyć konstytucyjne uprawnienia NIK w stosunku do samorządu oraz przekształcić Regionalne Izby Obrachunkowe w organy kontroli państwowej podporządkowane NIK;

- objąć ustawą o służbie cywilnej pracowników administracji samorządowej i stworzyć w ramach Urzędu Służby Cywilnej dwa piony: samorządowy i państwowy;
- znieść zwierzchnictwo starostów nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz podporządkować je wojewodom, przy zachowaniu wpływu samorządów na plany bezpieczeństwa i politykę prewencji na terenie ich działania.

Reforma finansów publicznych

Naprawa i oczyszczenie państwa i życia publicznego nie jest możliwa bez naprawy finansów publicznych i uporządkowania dysponowania mieniem państwowym. Skala marnotrawstwa i korupcji, związana z wypływem środków publicznych poprzez agencje i fundusze celowe, paraliżuje państwo i blokuje możliwości jego działania. Prawo i Sprawiedliwość uzdrowi finanse publiczne poprzez:

- zrealizowanie zasady jedności budżetu i odzyskanie przez parlament i rząd władztwa nad rozproszonymi między agencje i fundusze celowe środkami publicznymi;
- zmianę ustroju funduszy i agencji, tak by uniknąć panującego w nich rozproszenia odpowiedzialności za podejmowane decyzje;
- zapewnienie pełnej jawności finansów publicznych na wszystkich szczeblach administracji rządowej i samorządu poprzez zmianę ustawy o finansach publicznych. Zapewni ona m.in. publikowanie wykazu osób prawnych i fizycznych, którym umorzono znaczące kwoty zaległości podatkowych, oraz dostęp do informacji o dotacjach i preferencyjnych pożyczkach udzielonych przez jednostki sektora finansów publicznych podmiotom spoza tego sektora, a także publikowania wykazu udzielonych przez skarb państwa poręczeń i gwarancji.

Ponadto opowiadamy się za zniesieniem ustawy o radach nadzorczych w spółkach skarbu państwa, które stały się miejscem przetargów politycznych, pełnią funkcję synekur dla działaczy politycznych i ich rodzin, a często, dzięki tworzeniu spółek zależnych, umożliwiają przekazywanie za bezcen majątku państwowego w ręce prywatne. Jednocześnie cały obsadzony z klucza politycznego system spółek skarbu państwa stanowi przeszkodę dla zdrowej, uczciwej prywatyzacji.

Mając to na uwadze, Prawo i Sprawiedliwość opowiada się za utworzeniem Prokuratury Generalnej według dobrego wzoru znanego z II Rzeczypospolitej - urzędu, który reprezentowałby interesy skarbu państwa w obrocie prawnym, dochodziłby przed sądami roszczeń w jego imieniu, a zwłaszcza egzekwował niedotrzymane zobowiązania wynikające z umów zawartych ze skarbem państwa przez inwestorów strategicznych biorących udział w prywatyzacji.

Równość szans

Właściwy porządek życia społecznego i publicznego wymaga zniesienia sfer przywilejów i sfer, które znajdują się poza jakąkolwiek realną kontrolą. W nowym Sejmie dążyć będziemy do wyeliminowania wszystkich przepisów, które w praktyce zamykają dostęp do niektórych korporacji zawodowych. Będziemy też starać się

ustanowić realny nadzór nad spółdzielniami mieszkaniowymi, kasami chorych i podobnymi instytucjami, by uniemożliwić nadużycia, wykorzystywanie pieniędzy obywateli w prywatnym interesie, a także stworzyć mechanizm korygowania błędnych decyzji.

Bezpieczeństwo dla obywateli, więzienia dla przestępców

Jednym z najważniejszych kierunków działań jest dziś zdecydowana walka z przestępczością, która na skutek łagodnej polityki kryminalnej stała się największym oprócz bezrobocia zagrożeniem społecznym. Prawo i Sprawiedliwość opowiada się za kontynuowaniem zmian w prawie karnym zapoczątkowanych przez ministra sprawiedliwości Lecha Kaczyńskiego. Prawu karnemu przywrócimy tradycyjną rolę, tj. stania na straży sprawiedliwości i ochrony obywateli przed przestępczością.

Politykę karną w pierwszej kolejności oprzemy na zasadzie sprawiedliwej odpłaty za wyrządzone zło. Oznacza to, że główną wskazówką sądowego wymiaru kary stanie się stopień winy, a kara swą dolegliwością będzie mu odpowiadać.

Dlatego wprowadzimy rozwarstwienie polityki karnej. Inaczej będą karani sprawcy jednorazowi, drobnych przestępstw umyślnych, inaczej zaś sprawcy stwarzający duże zagrożenie dla społeczeństwa. Wobec tej pierwszej kategorii sprawców znacznie częściej będą wymierzane kary bezwzględnego pozbawienia wolności, ale krótkoterminowe. Taka kara, w przeciwieństwie do kary pozbawienia wolności w zawieszeniu, niesie realną dolegliwość. Natomiast sprawcy przestępstw ciężkich oraz popełnianych w zorganizowanych grupach i recydywie będą karani surowymi, długimi wyrokami więzienia.

W Polsce występuje pilna potrzeba rozbudowania istniejących zakładów karnych, gdyż jest to przedsięwzięcie bardziej opłacalne niż budowa nowych. Są badania, z których wynika, że również z ekonomicznego punktu widzenia dużo bardziej opłaca się izolować niebezpiecznych przestępców, niż ponosić koszty ich przestępczej działalności na wolności.

Zostaną wprowadzone zmiany w strukturze organizacyjnej sądów powszechnych - poprzez powołanie sądów grodzkich. Zapewni to przyspieszenie załatwiania drobnych spraw karnych i spraw o wykroczenia oraz przyczyni się do likwidacji zaległych spraw sądowych.

Zniesienie barier rozwoju

Likwidacja patologii państwa, życia publicznego i finansów publicznych to wielki pozytywny czynnik gospodarczy. Uwolnienie naszej gospodarki od wielkiego "podatku korupcyjnego", uwolnienie części marnotrawionych lub nawet rozkradanych środków publicznych samo przez się powinno ułatwić rozwój gospodarczy, a także zwiększyć swobodę działania państwa w sferze gospodarczej. Decyzje gospodarcze będą mogły być podejmowane bez partykularnych nacisków, ciągłego pośpiechu związanego z poszukiwaniem grosza budżetowego i doraźności. Umożliwi to wprowadzenie w życie nowej strategii gospodarczej, oderwanej od interesów grup

kapitałowych - importerów i banków - które ze szkodą dla rozwoju gospodarczego dominowały w minionym dziesięcioleciu. Projekt takiej strategii Prawo i Sprawiedliwość przedstawi w odrębnym dokumencie programowym.

Nasze miejsce w Europie

Naprawa państwa, życia publicznego i gospodarki ma służyć każdemu uczciwemu Polakowi, ale ma także służyć narodowi. Sprawne państwo, z szybko rozwijającą się gospodarką to potężne atuty w walce o zapewnienie godnego miejsca Polski w Europie i świecie. Skuteczna polityka zagraniczna, obejmująca także umiejętną i skuteczną obronę dobrego imienia Polaków, może być realizowana tylko przez odnowioną klasę polityczną, dobieraną według kryterium kompetencji. Ważne jest to szczególnie dziś, gdy Polska stoi przed zasadniczymi i trudnymi wyborami. Chodzi przede wszystkim o wejście do Unii Europejskiej. Prawo i Sprawiedliwość stoi na stanowisku, że podjęcie ostatecznej decyzji w tej sprawie musi poprzedzić rzetelna analiza doraźnych i możliwych do przewidzenia długofalowych skutków integracji oraz kosztów rezygnacji z członkostwa w Unii Europejskiej. Naród musi zdecydować świadomie.